

Paraliberalismens beskrivning av karaktärsdrag

Fråga: På sidan 22 i "Värderingar, Liberalism och Islam" står det att "för att en person ska kunna delta i, och bidra till verksamheten i värdekulturen och i en värdegemenskap är det önskvärt att hon har ett antal *förmågor*. Paraliberalismen identifierar följande förmågor till att börja med: ..." Utgör dessa "önskvärda förmågor" tillsammans en beskrivning av en önskvärd personlighet ur den här bokens synpunkt?

Svar (Erik Sandewall): Nej, det kan man inte säga. Inom psykologin beskrivs människors personlighet ofta enligt den så kallade femfaktormodellen som anger fem viktiga faktorer eller aspekter av personligheten. Bland faktorerna finns till exempel "samvetsgrannhet" som innebär en preferens för planmässigt arbete till skillnad från spontanitet. Neuroticitet är en annan faktor. Ingen av dessa har några motsvarigheter bland de önskvärda förmågorna enligt paraliberalismen.

<https://sv.wikipedia.org/wiki/Femfaktorteorin>

Å andra sidan för paraliberalismen bland annat fram önskvärdheten av kognitiva förmågor såsom gott omdöme, förnuft, och förmåga att tänka och handla rationellt. Dessa förmågor ses inte som faktorer enligt femfaktormodellen.

På några punkter finns ändå en viss överensstämmelse. "Öppenhet" är en faktor i femfaktormodellen och den ingår också bland de kognitiva förmågorna. Mänskliga förmågor som empati och solidaritet är önskvärda enligt värdeliberalismen, och de ingår även under rubriken "agreeableness" ("tillmötesgående") i femfaktormodellen. Paraliberalismen för likaså fram "respekt för allas värdighet" som en social förmåga, vilket nog också ska ingå under "tillmötesgående".

De här exemplen visar också på den principiella skillnaden mellan personlighet och förmågor: femfaktormodellen beskriver särdrag i personligheten snarare än förmågor.